

**Sámi
allaskuvla**

Prográmmaplána

Sámi praktihkalaš pedagogalaš oahppu 5.-13. cehkiide

60 oahppočuoggá

1. Prográmma namma

Sámegillii: Sámi praktihkalaš pedagogalaš oahppu 5.-13. cehkiide

Dárogillii: Samisk praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 5–13

Eaŋgalasgillii: Sámi practical-pedagogical education for general subjects (grades 5–13)

2. Oahppoprográmma viidodat

Oahpu viidodat lea 60 oahppočuoggá ja normerejuvvon oahppoáigi lea okta jahki (guokte lohkanbaji).

3. Sisabeassangáibádusat

• Ohccit fertejit deavdit ovtta čuovvovaš njealji gáibádusain¹:

1. Čađahan mastergráda ja unnimusat 60 oahppočuoggá ovtta skuvlafágas mas Sámi allaskuvla fállá fágadidaktihka (geahča listu vuollelis).
2. Bachelorgráda ja unnimusat 60 oahppočuoggá ovtta skuvlafágas mas Sámi allaskuvla fállá fágadidaktihka, unnimusat 2 jagi relevánta bargovásáhus vuodđoskuvllas dahje joatkkaskuvllas.
3. Bachelorgráda doaibmi ja hábmejeaddji dáiddafága (utøvende eller skapende kunstfag) (kategoriija A dahje B) mas lea unnimusat 180 oahppočuoggá fágas.
4. Bachelorgráda praktihkalaš-estehtalaš fágas, mii addá oahpahusgelbbolašvuoda fágas, ja mii deavdá čuovvovaš eavttuid:
  - Gitta golbma fága mat addet oahpahangelbbolašvuoda praktihkalaš-estehtalaš fágas vuodđoskuvllas, ovtta fága sáhtá drámá/teáhterfágain lonuhit
  - Unnimusat 120 oahppočuoggá čiekŋudeapmi ovtta fágas, ja eará fágain unnimusat 30 oahppočuoggá
  - Gaskamearálaš árvosátni C (3,0) dahje buoret.

• Buot ohccit fertejit duodaštit sámeielmáhtu. Sámeielmáhtu sáhtá deavdit čuovvovaš vugiid mielde:

- Norgga joatkkaskuvllas sámeigiella 1. dahje 2. giellan, Suoma logahagas eatnigielladutkkus dahje lohkan sámeigiella vierrogiellan ja Ruota gymnásas eatnigiellan (modersmål 200 čuoggá) dahje ođđaáigásaš giellan (moderna språk 200–300 čuoggá) dahje vástideaddji sámeigeloahppu doaibmi njuolggadusaid mielde, dahje
- sámeigiella lohkanbadjeoahpuin, 30 oahppočuoggá, dahje vástideaddji oahpuin, dahje

---

¹ Fuomáš: Jus lea eahpečielggasvuodat sisabeassangáibádusaid ektui, de čujuhuvvo sisabeassangáibádusaide mat leat čilgejuvvon [praktihkalaš pedagogalaš oahpu rámmaplána lálkaásahusas](#).

- ceavzit giellageahččaleami maid Sámi allaskuvla lágida. Jus lea eahpesihkarvuohta man dási gelbbolašvuohta ohccis lea, de ášši ovddiduvvo fágalaš árvoštallamii ja meannuduvvo dán vuodul.

Sámi allaskuvla fállá fágadidaktihka dain fágain mat leat listejuvvon vuolábealde. Ohcci oahppo- ja bargoduogáš ferte leat relevánta välljejuvvon fágii:

- Sámeigiella ja sámi girjjálašvuohta
- Boazodoallu
- Duodji dahje dáidda ja giehtaduodji
- Servodatfága
- Matematihkka
- Luonddufága

Praktihkalaš-estehtalaš skuvlafágat sáhttet leat dáidda ja giehtaduodji, duodji, musihkka, biebmu ja dearvvašvuohta, lášmmohallan, design ja redesign, sála ja lávdi, luondu, biras ja olggustallan, media ja informašuvdna, fysalaš aktivitehta ja dearvvašvuohta.

Oahpahanvásáhusa dokumentašuvdna: Oahpahanvásáhus galgá dokumenterejuvvot duodaštusain bargoaddis. Duodaštus galgá boahitit ovdan álgín- ja heaitindáhton, virgesturrodat dahje ollislaš diibmolohku. Bargošiehtadusat, bálkaskovit dahje CV eai dohkkehuvvo duodaštussan.

Politiijaduodaštus: Dán ohppui gáibiduvvo politiijaduodaštus. Don buvttát politiijaduodaštusa mañnel go leat ožžon oahpposajifálaldaga. Sámi allaskuvlla neahttasiiddus gávnnat eanet dieđuid dán birra.

4. Oahpahas- ja eksámengiella

Oahpahas- ja eksámengiella lea sámeigiella. Muhtin logaldallamat ja oahpporesurssat sáhttet leat dárogillii dahje eaŋgalasgillii.

5. Oahppanjoksos

Oahpu čađaheami mañnel lea kandidáhtta olahan čuovvovaš oahppanjoksosiid:

Diehtu

Kandidáhtta

- dovdá pedagogalaš ja fágadidákttalaš perspektiivvaid skuvlafága oahpahussii 5.-13. cehkiin, dás maid dái skuvlafága oahpahanstrategiijaid ja heivehuvvon oahpahusa
- dovdá skuvlla árvovuodu, servodatmandáhta ja rolla, ja oahpahusa mearkkašumi sámi ja našunála oktavuodas

- dovdá bures oahppoplánaid ja relevánta lágaid ja láchkaásahusaid, ja earenoamážit sámi ohppiid vuoigatvuodaid, dás maiddái sámelága, mánáidkonvenšuvnna ja ILO-konvenšuvnna no. 169
- lea háhkan dieđu movt oahppit ohppet ja ovdánit iešguđetge sosiála, kultuvrralaš ja gielalaš konteavsttain, earenoamážit ohppiid dárbbuid sámi kultuvrra ja identitehta ektui
- lea háhkan dieđu heivehuvvon oahpahusa, searvadahttima ja oahppanstrategiijaid birra, sihke oppalaš dásis ja kandidáhta oahpahusfága siskkobeale
- lea háhkan dieđu oppalaš oahpahus-, árvvoštallan- ja bargovugiin mat ovddidit praktihkalaš, digitála og estehtalaš oahppanproseassaid vuodđuduvvon sámi máilmmiipmárdussii, ja mat váikkuhit dearvvašvuhtii, loaktimii ja oahppamii
- lea háhkan dieđu mánáid ja nuoraid váttuid birra váttis eallindilálašvuodaid hárrái, dás maiddái dáruiduhttima, veahkaválddálašvuoda, illasteami ja psykososiála hástalusaid birra, ja dovdá relevánta veahkkeásahusaid birra sámi ja našunála oktavuodain
- diehtá movt sámegiella, sámi kultuvra ja máhttu dahká vuodtu oahpahussii ja profešuvdnadoibmii sámi oahppankonteavsttain, ja movt dán relevánta mielde sáhtá ovttahttit oarjemáilmmi pedagogalaš árbevieruin.

Máhttu

Kandidáhtta

- máhtta plánet, čađahit, árvvoštallat ja reflekteret fágaoahpahusa mii vuodđuduvvo sámegillii, sámi árvvuide ja máhttoárbevieruide, ja maiddái fágalaš-, dieđalaš- ja vásáhusmáhttui
- máhtta láchit dili oahppamii mánggabealat ja relevánta metodaiguin mat leat čadnon sámi konteavsttaide, ja máhtta heivehit oahpahusa ohppiid gielalaš, kultuvrralaš ja individuála eavttuide ja beroštumiide
- máhtta analyseret ja váikkuhit dorvvolaš ja fátmasteaddji oahppanbirrasii, ja doarjut ohppiid motivašuvnna, hálddašeami ja fágalaš ovdáneami
- máhtta identifiseret veahkaválddi, marginaliserema dahje fuolahisvuoda mearkkaid, ja dan oktavuodas doaibmat lágaid, ámmáhtalaš njuolggadusaid ja sámi konteakstadieđuid mielde
- máhtta addit máhcahagaid mat ovddidit oahppama ja vuodustit árvvoštallamiid njuolggadusaid ja sámi pedagogalaš vugiid mielde
- máhtta ovttasbargat ohppiiguin, fuolaheddjiiguin ja bargoguimmiiguin, doarjun dihte ohppiid oahppama ja ovdáneami ja máhtta lea mielde ovddideame ođđa jurddašeami ja innovašuvdnaproseassaid
- máhtta geavahit ja kritihkalaččat árvvoštallat digitála reaidduid ja mediaid main lea relevánta fágaid, ee. goanstajierpmi (AI), heivvolaš ja profešunála vuogi mielde oahpahas ja árvvoštallamis, sus lea profešuvdnafágalaš digitála gelbbolašvuoha
- máhtta álggahit, plánet, čađahit, dokumenteret ja analyseret pedagogalaš práksisiid
- máhtta oahpahas atnit eará gielaide bálddalagaid sámegielain go dat lea ávkkálaš ovddidit fágalaš ipmárdusa, gulahallama ja fátmasteami.

Oppalaš gelbbolašvuoha

Kandidáhtta

- čájeha ámmáhtalaš diđolašvuođa ja árvvusatná ja vuhtiiváldá ohppiid.
- máhtta hukset buriid oktavuodaid ohppiide, váhnemiidda ja váhnenfuolaheddjiide, ja ovttasbargat servodataktevrraiguin geat leat relevánttat oahpahussii ja skuvlii
- máhtta kritihkalaččat reflekteeret fágalaš, ámmáhtalaš ja oahppopolitihkalaš fáttáid mat gusket oahpahussii ja oahpaheaddji rollii sámi ja našunála oktavuodas
- máhtta bargat iesheanalaččat ja joavkkus, ja leat mielde ovddideamen iežas ja skuvlla fágalaš práksisa, ja leat mielde ovddideami sámi oahpahusa ja skuvlla
- máhtta identifiseret ja analyseret ja digaštallat hástalusaid ja vejolašvuodaid fága oahpahasas sámi, digitála ja guoddevaš oahpahuskonteavsttas, ja váldit iniciatiivva čovdosiid hárrái mat leat vuodđuduvvon sámi máhttui ja árvovuoduide máhtta digaštallat sisdoalu ja hástalusaid oahpahuslágas, oahppoplánain ja eará stivrejeaddji dokumeanttain iežas ámmáha ja pedagogalaš práksisa vuolggasajis.

6. Oahpu oppalaš sisdoallu

Dá lea joatkkaoahppu sidjiide geain lea sámeziel máhttu ja relevánta fágalaš duogáš bachelor-dahje masterdásis, ja háliidit oahpahangelbbolašvuoda 5.-13. ceškiin vuodđooahpahasas.

Oahppu lea sajáiduvvan sihke pedagogalaš teorijaiide ja sámi pedagogalaš árbevrrui ja hukse ollislaš ja viiddiduvvon máhttoipmárdusa mii dohkkeha máhttovugiid girjáivuoda. Dat sisttisdoallá:

- sámi árbevirolaš máhtu ja árvvuid,
- dieđalaš ja fidnopedagogalaš máhtu,
- praktihkalaš ja bargohárjehallama ja bargoeallima vásáhusaid ja
- profešuvdnafágalaš digitála gelbbolašvuoda.

Dán bokte ovdánahttet studeanttat oahpaheaddjegelbbolašvuoda mii lea vuodđuduvvon sámi árvvuide ja servodatipmárdussii, gelbbolašvuoda heivehit oahpahusa mánggagielat ja mánggakultuvrrat oahpahasdilálašvuhtii pedagogalaš árbevieru ja našunála rámmaid mielde.

Oahppu váldá vuodu rávesolbmopedagogihka ja eallinagi oahppama prinsihpain, ja láchá dili studeanttaid oahpaheaddjiidentitehta ovdáneapmái vásáhusaid, reflekšuvnna ja geavatlaš máhttoovddideami bokte. Sámi máhttoaidnu, mas oahppan dáhpáhuvá olbmo, luonddu ja servodaga vuorrováikkhusas, hábme rámmaid fágalaš ja persovnnalaš ovdáneapmái.

Oahppu lea organiserejuvvon njealji váldooassái, mat leat lagabut čilgejuvvon sierra fágaplánain ja hárjehallanplánain:

- **Pedagogihkka (30 oahppočuoggá)**
Pedagogihkkaaoassi addá ipmárdusa skuvlla servodatdoibmii, fidnooahpaheaddji rollii ja ohppiid oahppanberrasii.
- **Fágadidaktihkka (15 oahppočuoggá)**

Fágadidaktihkka lea vuodđuduvvon sámegillii, kultuvrii ja máhttoipmárdussii ja čadno dan skuvlafágii mas studeanttas lea fágalaš duogáš.

- **Dutkan- ja ovdánahttinbargu (15 oahppočuoggá)**

Studeanttat galget čadahit fágaidrasttildeaddji dutkan- ja ovdánahttinbarggu mas giedahallat čuolmmaid mat leat relevánta sámi skuvlii ja oahpahussii, ja iežaset fidnofága suorggi oahpahussii.

- **Hárjehallan (60 beaivvi)**

Oahpus lea 60 beaivvi (12 vahku) bagadallon, molssolaš ja árvoštallojuvvon hárjehallan, ja hárjehallan juohkása guovtti lohkanbadjái. Hárjehallan galgá nannet studeanttaid oahpaheadjeidentitehta ja profešuvdnagelbbolašvuoda sámegiela, kultuvrra ja servodatipmárdusa vuolggasajis. Hárjehallamis galgá leat progresšuvdna ja variašuvdna, ja das galgá leat lagas čanastat studeanta fágaduogáži.

Váldooassi hárjehallamis galgá čadahuvvot joatkkaskuvllas. Hárjehallan sáhtá sisttisoallat skuvla- ja ohppiidadopšuvnna, nannen dihte relašuvdnagelbbolašvuoda ja konteakstaádejumi. Studeanttain galgá leat unnimusat 10 beaivve hárjehallan sihke vuodđoskuvllas (5.-10. cehkiin) ja joatkkaskuvllas. Studeanta sáhtá ohcat oažžut oasi hárjehallamis váldit omd. álbmotallaskuvllas, kulturskuvllas, gáiddusoahpahusas dahje oahpahusas mii lea čadnon sámi árbevirolaš ealáhusaide ja eará relevánta oahpahusarenaide, jus dat addá relevánta vásáhusa fágii ja ceahkkái. Studeanttat geat leat barggus skuvllas berrejit čadahit unnimustá 50 % hárjehallamis eará skuvllas go iežaset bargosajis.

7. Prográmma huksehus

1. lohkanbadji	2. lohkanbadji
PPO-6500 Pedagogihkka, 30 oč	
Fágadidaktihkka, 15 oč	
PPO-6501 Dutkan- ja ovdánahttinbargu, 15 oč	
HÁR-6501 Hárjehallan 1, 30 beaivvi	HÁR-6502 Hárjehallan 2, 30 beaivvi

Studeanta čadaha ovttá čuovvovaš fágadidaktihka oahppoovttadagain:

- PPO-6502 Sámegiela ja sámi girjjálašvuoda didaktihkka, 15 oč
- PPO-6503 Duoji fágadidaktihkka, 15 oč
- PPO-6504 Boazodoallofága fágadidaktihkka, 15 oč
- PPO-6505 Servodatfága fágadidaktihkka, 15 oč
- PPO-6506 Luonddufága fágadidaktihkka, 15 oč
- PPO-6507 Matematihka fágadidaktihkka, 15 oč

8. Oahpahan- ja oahppanvuogit

Oahppu lea ollesáiggeoahppu, mas leat deaivvadeamit ja neahttaoahpahas. Dábálaččat leat lohkanbajis golbma fysalaš deaivvadeami Sámi allaskuvllas, ja lassin vahkkosaš oahppanaktivitehtat neahta bokte. Oahpus lea geatnegahtton neahttaoahpahas, joavkobarggut ja studeantaaktiivvalaš oahppanvuogit, ja gáibiduvvo ahte studeanta oassálastá aktiivvalaččat buot oahppanarenain.

Oahppu huksejuvvo sámi oahppanárbevieruide, gos máhttu ovddiduvvo searvevuodas ja bargguid bokte mat leat čatnon duohta dilálašvuhtii. Oahpus geavahuvvojit digitála oahpporesurssat ja arenat mat dorjot ovttasdoaimbama, refleksuvnna ja fágalaš ovdáneami. Oahppanvuogit leat earret eará prošeakta- ja čuolbmavuodut oahppan, seminárat, bagadallan.

Dábálaččat ii leat hárbhallanvahkuid oahpahas, ja studeanttat fertejit bidjat olu áiggi iešheanalaš bargui lassin lágiduvvon oahpahussii.

9. Árvvoštallanvuogit

Eksámenat lea vuodđuduvvon sámi máhttoipmárdussii ja galgá láchčit dili vai studeanta beassá čájehit iežas ollislaš gelbbolašvuoda oahpaheaddjerollas ja su návccaid ovttastahttit sámi árbevirolaš máhtu, teoriija ja práksisa. Oahpu áigge studeanta árvvoštallojuvvo čálalaš ruovttueksámeniid, njálmmálaš eksámena, dutkan- ja ovdánahttinbarggu ja hárbhallama vuodul. Eksámenat ja geatnegahttin barggut leat čilgejuvvon fágaplánain ja hárbhallanplánain.

Oassálastingáibádus:

Studeanta ferte oassálastit unnimusat 80 % neahttaoahpahas ja deaivvademiin. Hárbhallamiin lea oassálastingáibádus 100 %. Studeanta gii sáhtta duođaštít ahte lea jávkan geatnegahtton oahpahas ja hárbhallamis dohkálaš ákkaid geažil, sáhtta šiehtadusa bokte beassat buhttet jávkama.

Dohkálašvuodaárvvoštallan:

Oahpus galgá dahkkot dohkálašvuodaárvvoštallan das ahte leat go studeanttas fágalaš, pedagogalaš ja persovnnalaš eavttut mat dárbbahuvvojit studeret ja doaibmat oahpaheaddjeámmáhis. Dohkálašvuoda galgá jotkkolaččat árvvoštallojuvvot olles oahpu áiggi ja boahtá lassin eksámeniidda ja hárbhallamiin. Studeanta ii sáhte oažžut oahppoduođaštusa jus ii leat árvvoštallojuvvon dohkálažžan ámmáhiin.

Jus čuožžila vuodustuvvon dohkálašvuodaehpádus, de galgá earenoamáš dohkálašvuodaárvvoštallan čađahuvvot Universitehta- ja allaskuvlálága lánkaásahusa kap. 7 mielde. Dohkálašvuoda árvvoštallama áššit čuvvot Hálddašanlága njuolggadusaid áššemeannudeami ektui.

Hárjehallan:

Guovddáš oassi hárbhallamis lea hárbhallanvásáhusaid, oahppama ja ovdáneami reflekteret, ovdanbuktit ja árvvoštallat. Reflekteren lea lunddolaš ja čađagaska oassi hárbhallamis. Studeanta galgá iežas ovdáneami árvvoštallat, ja hárbhallanoahpaheaddji maid árvvoštallá studeanta hárbhallama. Fágabiras dohkkeha studeanta hárbhallamiid loahpalaččat.

10. Bargo- ja joatkkaoahppovejolašvuodát

Praktihkalaš pedagogalaš oahppu 5.-13. ceškiide addá oahpahangelbbolašvuoda relevánta skuvlafágain gaska- ja nuoraiddásis vuodđoskuvllas, ja joatkkaskuvllas oahppospesialiseren prográmmas, oktasašfágain fidnofága prográmmain ja rávisolbmooahpahusas.

11. Eará dieđut

Olgoriikalonohallan:

Oahppoprográmmas ii leat vejolašvuolta lonohallamii.

Kvalitehtasihkkarastin:

Čujuhuvvo Sámi allaskuvlla kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii ja dasa makkár vejolašvuodát ja geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta. Studeanttain lea geatnegasvuolta searvat árvvoštallamiidda mat leat oassin kvalitehtasihkkarastinvuogádagas.